

Protokół

60. posiedzenia I. sesyi IX. peryodu Sejmu galicyjskiego z dnia 15. stycznia 1910.

Początek o godzinie 10. minut 25. 5434, 5436, 5439, 5442, 5445, 5446, 5452,
przepołudniem. 5455, 5456, 5462, 5464, 5467, 5471, 5473,
5481, 5482, 5484—5486.

Przewodniczący: Marszałek krajowy
JE. St. hr. Badeni.

Komisji budżetowej L. s. 5409, 5448,
5457, 5461, 5477.

Sekretarze: Mieczysław Urbański,
Stanisław Henryk hr. Badeni, Jan Wa-
sung, Zacharyasz Skwarko.

Komisji szkolnej L. s. 5407, 5408,
5412, 5413, 5418, 5413, 5444, 5468—5470,
5472, 5474.

Obecnych posłów 110.

Komisji gminnej L. s. 5419—5421.

Ze strony Rządu: JE. c. k. Na-
miestnik dr. Michał Bobrzyński, c. k.
Radca namiestnictwa Stanisław Gro-
dzicki.

Komisji petycyjnej L. s. 5454.

Marszałek konstatuje dostateczną
ilość posłów i otwiera posiedzenie.

Komisji administracyjnej L. s. 5416,
5435, 5437, 5438, 5440, 5449, 5475, 5478
do 5480, 5483.

Marszałek oznajmia, iż protokół 58.
posiedzenia uważa za przyjęty gdyż nie
wniesiono przeciw niemu żadnych za-
rzutów, protokół 59. posiedzenia złożo-
ny jest w biurze sejmowem do przeji-
wienia.

Komisji prawniczej L. s. 5476.

Komisji gosp. kraj. L. s. 5405, 5432,
5458, 5460.

Komisji drogowej L. s. 5441, 5459.

Komisji solnej L. s. 5447, 5453, 5465,
5466.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis
petycyi wniesionych po dzień 15. sty-
cznia 1910 roku, które przydzielono na-
stępującym komisjom, a mianowicie:

Komisji reformy wyborczej L. s.
5414, 5450, 5451.

Wydziałowi krajowemu L. s. 5406,
5410, 5411, 5415, 5417, 5428—5431, 5433,

Po odczytaniu petycyi L. s. 5440,
Wydziału pow. w Wadowicach w spra-
wie przyznania gminom koncesyi na
wyszynk trunków po zgaśnięciu prawa

propinacyi przemawia p. Styła popierając tę petycję.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycyi, które przedzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Po odczytaniu petycyi L. s. 5453 miasta Doliny w sprawie bezpłatnego poboru surowicy solnej dla bydła, Marszałek udziela głosu p. Cipserowi.

P. Cipser nicobecny w Izbie.

Sekretarz p. Urbański odczytuje spis dalszych petycyi, które przydzielono odnośnym komisjom jak wyżej.

Marszałek wzywa sekretarzy do odczytania złożonych wniosków i interpelacyi.

Sekretarze pp. St. H. hr. Badeni, a następnie Skwarko odczytują zgłoszone wnioski i interpelacye, które opiewają:

W n i o s e k

posła Szweda w sprawie rekonstrukcyi drogi gminnej I. klasy od Radziechów przez gminy Cięcina, Milówkę, Rajczę, Ujsół (powiat Żywiec) do granicy węgierskiej prowadzącej.

Wysoki Sejmie!

Zważywszy, że droga gminna I. klasy od Radziechów przez gminy Cięcina, Milówkę, Rajczę, Ujsół do granicy węgierskiej prowadząca, jest od dawna w złym stanie, a w niektórych miejscowościach przez góry i lasy nawet nie do przebycia:

zważywszy, że na zażalenie węgierskiego Ministerstwa wydelegowana w roku 1905 komisya c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, uznała konieczność rekonstrukcyi tej drogi i obliczyła koszta budowy na 890.000 kor.

zważywszy, że Wydział krajowy przyjął na kraj połowę kosztów w kw-

cie 445.000 koron, a skarb państwa 240.000 koron, a reszta 205.000 koron przypaść ma na powiat żywiecki — dalej

zważywszy, że powiat żywiecki nie ma ani jednej krajowej drogi, a utrzymuje 100 kilometrów dróg gminnych i 430 większych mostów drewnianych i opła wielkie dodatki powiatowe 50% przechodzące;

zważywszy nakoniec, że jako Wydział powiatowy w Żywcu w przyłączonej petycyi podnosi — powiat żywiecki należy do najuboższych powiatów całego kraju, a ludność ostatniemi laty licznemi powodziami i elementarnemi wypadkami została bardzo dotknięta i nie jest w stanie wszystkich ciężarów ponieść, tem więcej, że na budowę nowej drogi Lachowice-Jeleśnia płaci połowę przypadających kosztów:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

Na rekonstrukcyę drogi gminnej I. klasy przez gminy Cięcina, Milówka, Rajcza, Ujsół do granicy węgierskiej podwyższa się subwencyę krajową z 50 na 60 procentów.

Wnioskodawca:
Szwed.

Makuch, A. Staruch, Winniczuk, Stapiński, Krężel, Bis, Cieluch, Kurowiec, Żardecki, Jampolski, Skołyszewski, Myjak, Stefczyk, Styła, Witos.

Wydział Rady powiatowej w Żywcu.
Do Wysokiego Sejmu Królestwa Galicyi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

we Lwowie.

Reskryptem z dnia 29. października 1909 L. 109.638, zawiadomił nas Wydział krajowy, że c. k. Ministerstwo robót publicznych przyznało na rekonstrukcyę drogi gminnej I. klasy Juraszów-Cięcina-Rajcza-Ujsół-granica Węgierska subwencyę ze skarbu państwo-

wego w wysokości 30% rzeczywistych kosztów, najwyżej jednak w kwocie 240.000 koron.

Równocześnie wezwał nas Wydział krajowy o spowodowanie uchwały Rady powiatowej zabezpieczającej pokrycie reszty rzeczywistych kosztów rekonstrukcji tej drogi nie pokrytych subwencją krajową i państwową. Sprawa pokrycia kosztów rekonstrukcji tej drogi obliczonych na ogólną kwotę 890.000 koron przedstawiałaby się następująco :

1) przyznana subwencya krajowa w wysokości 50% wyniosłaby kwotę 445.000 koron,

2) subwencya rządowa zaś w wysokości 26·97% kwotę 240.000 kor.

Zatem reszta w kwocie 205.000 kor. przypaść ma do pokrycia z funduszków powiatowych, czyli, gdy powiat już dawniej na ten cel deklarował 90.000 koron, przeto dalsza ofiara powiatu w stosunku do kosztorysowej kwoty wynosić ma 115.000 koron.

Na tak wysoką kwotę jednak Rada zdobyć się nie może.

Powiat bowiem żywiecki całkiem słusznie może się zaliczać do najbardziejniejszych powiatów w Galicyi. Liczne powodzie i klęski elementarne, tak dotkliwie rok rocznie odczuwać się dają, że najmniejsze podwyższenie dodatków do podatków, staje się dla miejscowej ludności bardzo wielkim ciężarem.

Na samą poprawę dróg gminnych i mostów (dróg gminnych jest w powiecie przeszło 400 kilometrów, a oprócz tego około 430 większych mostów drewnianych) musi Rada powiatowa nakładać bardzo wielkie dodatki do podatków, bo przekraczające nieraz i 50%, jak n. p. na rok 1910, aż do wysokości 51%.

Jasnym więc jest, że większym ciężarem powiat tutejszy podolałby nie mógł.

Z tych powodów Rada powiatowa Żywiecka udaje się do Wysokiego Sejmiku z prośbą, by subwencją z funduszków krajowych na rekonstrukcję drogi gminnej I. klasy Juraszów - Cięcina - Rajeza - Ujsoły - granica Węgierska podwyższono z 50% kosztów budowy na 60%.

Nadmieniamy, że Rada powiatowa uznając ważność tak żywotnej i pięknej sprawy, jaką jest niezbędna rekonstrukcja tej drogi, pomimo najgorszego finansowego stanu powiatu, uchwaliła na posiedzeniu dnia 26. listopada 1909 przyjąć na siebie obowiązek pokrycia reszty rzeczywistych kosztów rekonstrukcji tej drogi według kosztorysu tj. oprócz deklarowanych już poprzednio 90.000 koron jeszcze w kwocie 26.000 koron.

Dodajemy, że Wydziałowi powiatowemu bardzo wiele zależy na pomyślnem załatwieniu sprawy — gdyż koniecznem jest rozpocząć rekonstrukcję tej drogi już z wiosną 1910 roku, albowiem stan tej drogi jest bardzo zły a nawet wprost rozpaczliwy.

Interpelacya

do Wydziału krajowego p. Sozańskiego i tow. w sprawie regulacji potoku Waretyna w powiecie samborskim.

Wskutek licznych skarg, wnoszonych do Wydziału powiatowego, że dzięki wody gromadząc się na polach i łąkach w gminie Dublany, Tatary, Łąka, Dorozów, Byków, Ortynice, Prusy, Nowoszyce i Ozimina czynią wielkie spuszczenia i zabagniają grunta, odniósł się był Wydział powiatowy relacją z dnia 21. września 1902 do L. 1893 do Wydziału krajowego z prośbą o zesłanie inżyniera z biura melioracyjnego, któryby sprawę tę na miejscu zbadal i wygotował odnośny projekt w celu odwodnienia tych gruntów.

Reskryptem z dnia 26. listopada 1902 L. 86.341, oznajmił Wydział kra-

jowy gotowość wypracowania takiego projektu pod warunkiem, że Wydział powiatowy poda w przybliżeniu obszar gruntów, jaki ma być odwodniony i przedłoży deklaracje interesowanych gmin i obszarów dworskich, że w razie dojścia do skutku zamierzonej melioracyi pokryją jedną trzecią część kosztów tejże, tudzież, że wykonane roboty własnym kosztem i w należytych stanie utrzymywać będą.

W wykonaniu powyższego polecenia przedłożył Wydział powiatowy sprawozdaniem z 12. grudnia 1903 L. 3162 i z 27. lutego 1904 L. 866 wykaz powierzchni gruntów zabagnionych i deklaracje odnośnych gmin i obszarów dworskich.

W załatwieniu powyższego sprawozdania, polecił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 5. lipca 1904, L. 12.230 inżynierom krajowego biura melioracyjnego wykonać w czasie od 11. lipca do 31. sierpnia 1904 zdjęcie dla osuszenia 2700 morgów zabagnionych gruntów w miejscowościach, wyżej podanych.

Przy reskrypcie z dnia 9. czerwca 1905 L. 52.739, przesłał Wydział krajowy cały projekt osuszenia zabagnionych gruntów i łąk nad rzeką Bystrzycą i potokiem Waretyną Wydziałowi powiatowemu celem sporządzenia katastru konkurencyjnego.

W myśl powyższego polecenia sporządził Wydział powiatowy kataster konkurencyjny i wraz z oparcelowanymi mapami katastralnymi, protokołami parcelowymi i całym projektem technicznym, przedłożył sprawozdaniem z dnia 14. marca 1906 L. 992 Wydziałowi krajowemu, celem ułożenia projektu statutu spółki i udzielenia dalszych informacji co do zawiązania spółki wodnej.

Wydział krajowy w załatwieniu i przy zwrocie załączników powyższego sprawozdania, wezwał Wydział powia-

towy reskryptem z dnia 28. marca 1906, L. 27.958, aby celem zawiązania spółki wodnej dla osuszenia zabagnionych gruntów nad Waretyną i Bystrzycą zaprosił do siebie na konferencyę naczelników interesowanych gmin i właścicieli obszarów dworskich.

W myśl tego zarządzenia odbyło się dnia 31. maja 1906 pod przewodnictwem Prezesa Rady powiatowej i w obecności delegata Wydziału krajowego, zebranie interesowanych naczelników gmin i właścicieli obszarów dworskich, na którem uchwalono zawiązanie spółki wodnej, przyjęto w zasadzie projekt techniczny i statut spółki, oraz wybrano komitet, który wniósł dnia 22. sierpnia 1906 podanie do c. k. Starostwa w Samborze o przeprowadzenie postępowania wodno-prawnego.

Do podania tego załączył wówczas Wydział powiatowy:

1) projekt techniczny (w dwóch teках), mianowicie, że w jednej większej tece znajdowała się sytuacja projektu i w drugiej mniejszej profile podłużne i poprzeczne i sprawozdanie techniczne wraz z kosztorysem,

2) w osobnej tece kataster konkurencyjny, sporządzony oddzielnie dla każdej gminy katastralnej,

3) projekt statutu spółki wodnej,

4) i odpis protokołu zawiązania spółki.

Równocześnie przedłożył Wydział powiatowy odpis protokołu zawiązania spółki Wydziałowi krajowemu, który reskryptem z dnia 25. sierpnia 1906 L. 86.024, wezwał Wydział powiatowy, aby dolożył wszelkich starań, by c. k. Starostwo mogło do końca miesiąca września 1906 wydać w powyższej sprawie konsens wodno-prawny, zatwierdzić statut spółki i uznać prawne istnienie tejże.

Obwieszczeniem z dnia 3. sierpnia 1907, L. 9.075, wyznaczyło c. k. Staro-

stwo termin do komisyjnej rozprawy, która się odbyła w dniach: od 14. sierpnia do 21. sierpnia 1907.

Na podstawie dochodzenia tego, udzieliło c. k. Starostwo rezolucją z dnia 10. czerwca 1908 L. 7.027 konsens na wykonanie robót, objętych projektem technicznym krajowego biura melioracyjnego.

Wskutek żądania mieszkańców gminy Kranzberg, zarządził Wydział krajowy reskryptem z dnia 17. września 1907 L. 91.775 uzupełniające zdjęcie dla osuszenia 300 morgów gruntów, zabagnionych w gminie Kranzberg.

Wobec powyższego, zapytują podpisani:

1) Dlaczego Wydział krajowy nie przystąpił dotąd do wykonania regulacji potoku Waretyny w powiecie samborskim?

2) Czy zamyśla regulację tę w jak najkrótszym czasie z wiosną r. 1910 wykonać?

Interpelant:
Feliks Sozański.

Starowieyski, Horodyski, Czaykowski, W. Kraiński, Gołuchowski, Julian Brunicki, Czecz, Kozłowski, A. Theodorowicz, L. Cieński, Tyszkiewicz, Rayski, Niezabittowski, Brykczyński, Vivien, T. Cieński, Haempel.

Wniosek nagły

p. dra Kostia Lewickiego i tow. w sprawie przyznania zapomogi krajowej pogorzalcem gminy Dmytrów, pow. Kamionka str.

Wysoki Sejmie!

Dnia 16. października 1909 powstał wielki ogień we wsi Dmytrowie i zniszczył zupełnie 18 zagród włościańskich, tak, że w ogniu wszystko się spaliło: zboże, pasza, narzędzia gospodarcze i odzież.

Szkoda ubezpieczona wynosi 10.220 K, nieubezpieczona ponad 15.000 K. Skutkiem tego nieszczęśliwego wypadku między pogorzalcami zapanowała ogromna bieda:

Z tych powodów podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dla pogorzalców gminy Dmytrów, pow. Kamionka str. krajową zapomogę w kwocie 5.000 K.

Pod względem formalnym wnosi się: odesłać ten wniosek nagły do komisji budżetowej.

Wnioskodawca:

Dr. Lewicki.

Korol, Krynycki, Sandulak, Makuch, Sodomora, Skwarko, Kurowiec, Dumka, Winniczuk, Kiweluk, T. Staruch, Tracz, A. Staruch, Hanczakowski.

Wniosek nagły

p. dra Lewickiego i tow. w sprawie przyznania krajowej zapomogi pogorzalcem gminy Domażyż, pow. grodeckiego.

Wysoki Sejmie!

Dnia 6. stycznia 1910 zniszczył pożar 10 gospodarstw w gminie Domażyżru z budynkami, zbożem i paszą.

Nieubezpieczona szkoda w zbożu i paszy wynosi około 10.000 K.

Nawiedzone rodziny gospodarskie zostali w zimie w głodzie i chłodzie i nie mają czem przezimować swego bydła. Z tych powodów podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dla pogorzalców gminy Domażyż, pow. grodeckiego krajową zapomogę w kwocie 5.000 K.

Pod względem formalnym wnosi się: odesłać ten nagły wniosek do komisji budżetowej.

Wnioskodawca:

Dr. Lewicki.

Korol, Krynicki, Sandulak, Makuch, Sodomora, Skwarko, Hanczakowski, Kurowiec, Dumka, Winniczuk, Kiweluk, T. Staruch, Tracz, A. Staruch.

Interpelacya

posła Tracza i towarzyszków do c. k. Rządu w sprawie zmniejszenia poboru ropy solnej wieśniakom powiatu kossowskiego i zmiany instrukcyi wydanej co do tego przez c. k. Dyrekcya Skarbu we Lwowie.

C. k. Dyrekcya Skarbu we Lwowie wydała z końcem zeszłego roku L. 76.257 ex 1909 instrukcyę, która zmienia dotychczasowe postanowienia względem poboru ropy solnej przez wieśniaków tych gmin, którym to bezpłatnie na podstawie reskryptu c. k. ministerstwa Skarbu został nadany.

W §. 15. tej instrukcyi jest między innymi postanowienie, że ropę solną dla wszystkich członków danej gminy, która używa źródła solnego w drugiej gminie, ma pobierać naczelnik gminy, względnie osoby przez nią wyznaczone, mają tę ropę solną do urzędu gminnego przynieść i tam rozdzielić pomiędzy uprawnionych do poboru.

Postanowienia te są dla takich gmin bardzo uciążliwe, pociągają za sobą znaczne materyalne szkody i wprost uniemożliwiają pobieranie ropy, która dla chowu bydła jest u nas koniecznie potrzebna. Gmina bo pragnąc korzystać z poboru ropy musi zaopatrzyć się w naczynia wielkich rozmiarów, którymi by mogli znaczną ilość ropy dla wszystkich członków gminy do urzędu gminnego dostarczyć. Przy rozdzielaniu ropy w urzędzie gminnym powstaną sprzeczki, a dużo ropy zmarnuje się przez przelewanie. Sposób praktykowany dotychczas, że każdy uprawniony do poboru sam idzie ze swoim naczyniem po ropę i sam bierze dla siebie z danego źródła ropę, był dla wieśniaków o wiele względniejszym.

Ponieważ państwo jest obowiązane popierać chów bydła, a nie jego utrudniać nakładać na mieszkańców nie dające się spełnić obowiązki, to takie roz-

porządzenie c. k. Dyrekcji Skarbu powinno być natychmiast usunięte.

Oprócz tego według nowych zarządzeń Dyrekcji Skarbu zmniejszono jeszcze, chociaż i tak małą ilość pobieranej przez mieszkańców ropy do połowy, do jeszcze mniejszej ilości, mimo tego, że wszyscy domagają się raczej powiększenia tego dla chowu bydła.

Kossowski powiat ma największe pastwiska w kraju i jedynem bogactwem biednej ludności jest chów bydła i dlatego powyższe zarządzenia gal. Dyrekcji Skarbu w największy sposób dają się jej odezuć.

Ze względu na to zapytują się podpisani:

Czy c. k. Rząd jest skłonny zmienić jak najprędzej wyżej wymienione, dla wieśniaków tak niekorzystne, zarządzenia c. k. Dyrekcji Skarbu we Lwowie?

Lwów, dnia 12. stycznia 1910.

Interpelant:

Tracz.

Korol, Krysowaty, dr. K. Lewicki, Dumka, Skwarko, Sodomora, A. Staruch, T. Staruch, Hanczakowski, Sandulak, dr. Krynicki, Makuch, Winniczuk.

Marszałek oznajmia, że z odczytanymi wnioskami postąpi regulaminowo; interpelacye zaś odstąpi p. Komisarzowi rządowemu, względnie Wydziałowi krajowemu.

Marszałek przed przystąpieniem do porządku dziennego, udziela głosu p. Ciucheńskiemu.

Przemawia p. Ciucheński i zwraca się do Marszałka z zapytaniem w sprawie zmiany rozporządzenia c. k. Namiestnictwa we Lwowie z 22. lipca 1909 L. XV. i 3.403/14. 2 lutego w przedmiocie udzielania koncesyj na majstrów murarskich, ciesielskich i kamieniarskich.

Marszałek oznajmia, że przy sposobności odpowie na to zapytanie.

Izba przystępuje do porządku dziennego, którego punktem pierwszym jest:

Pierwsze czytanie wniosku posła Skarbka i tow. w przedmiocie założenia kraj. zakładu ubezpieczenia bydła od wypadków i zarazy.

Marszałek udziela głosu p. Lewickiemu.

Przemawia p. Lewicki i wnosi protest przeciw umieszczeniu tego wniosku na porządku dziennym obecnego posiedzenia, z powodu, że wniosek ten jest identycznym z wnioskiem p. Skarbka, zgłoszonym na posiedzeniu Sejmu z dnia 17. października 1909, a załatwionym uchwałą sejmową z dnia 4. listopada 1909; oraz, że wniosek ten przekracza kompetencję Sejmu.

Marszałek udziela wyjaśnienia w tej sprawie.

Przemawia p. Skarbek, stwierdzając, że obecny wniosek jego nie jest identycznym z wnioskiem wniesionym 17. października 1909, który Izba załatwiła ostatecznie uchwałą swą z 4. listopada 1909, następnie uzasadnia sam wniosek, a pod względem formalnym wnosi o odesłanie tego wniosku do komisji dla reform agrarnych.

Przemawia p. Lewicki i wnosi o przekazanie tego wniosku p. Skarbka Wydziałowi krajowemu, jako komisji.

Izba odrzuca formalny wniosek p. Lewickiego, a oddzielnie uchwała odesłanie wniosku tego p. Skarbka do komisji dla reform agrarnych, zgodnie z wnioskiem wnioskodawcy.

Następuje:

Dalszy ciąg rozprawy nad sprawozdaniem komisji budżetowej o preliminarzu budżetu krajowego na r. 1910.

Przemawia p. Dudykiewicz.

Przemawia p. Głabiński.

Przemawia p. Rutowski.

Marszałek wzywa, by nie przeszkadzano mówcy.

Przemawia dalej p. Rutowski.

Marszałek odracza posiedzenie do godziny 8 wieczorem.

Przerwa posiedzenia godz. 1 m. 50 popołudniu.

Dalszy ciąg posiedzenia z dnia 15. stycznia 1910.

Marszałek o godzinie 8 minut 30 wieczorem, otwiera napowrót odroczone posiedzenie.

Następuje:

Dalszy ciąg rozprawy nad sprawozdaniem komisji budżetowej o preliminarzu budżetu krajowego na r. 1910.

Przemawia p. Skwarko.

Przemawia p. Wasung.

Przemawia p. Witos.

Marszałek zamyka posiedzenie, naczynając następne na dzień 17. stycznia 1910 roku, godzinę 10. przed południem i odczytuje porządek dzienny następnego posiedzenia.

Koniec posiedzenia godzina 11 minut 40 w nocy.

Marszałek krajowy:

Stanisław Badeni w. r.

Sekretarze:

Mieczysław Urbanśki i w. r.

St. Henryk Baden w. r.

